

Simpozij Pozno pokristjanjevanje slovenskega ozemlja

18. veliki srpan 2018, Kulturni dom Kobarid, Stresova ulica 2, Kobarid

OTVORITEV SIMPOZIJA 9:30

Robert Kavčič Nagovor župana občine Kobarid
Marko Hren Predstavitev zbornika prispevkov lanskega simpozija

DOPOLDANSKI SKLOP 9:45 – 13:00

Alja Žorž Jame kot središče naravoverskega sveta
Goran Živec Gradišča na Krasu – neme priče zgodovine
Cirila Toplak Sveti kraji posoškega staroverstva med reifikacijo in desakralizacijo
Marko Hren Razvojne strategije in varovanje predkrščanske dediščine
Boris Čok Svete rastline starovercev na Krasu

Odmor za kosilo

POPOLDANSKI SKLOP 15:00-17:30

Mirjana Borenović Pojem svetosti v staroverstvu
Igor Kernel Najstarejše indoevropsko izročilo: Čaščenje stvarstva in sil narave v Vedah
Saša Čaval Prazniki v tropskem letu: Arheoastronomske raziskave sakralne arhitekture
Jože Guardjančič Posvetitev prostora in njen vpliv na moč pokrajine

KULTURNI DOGODEK MRZLI STUDENEC 19:00

Predstavitev ponatisa knjige France Bevk: Umirajoči bog Triglav
Igor Kernel, Darja Gruden, Marko Hren: Rigvedska himna ognju
Koncert Brencl Banda

POVZETKI REFERATOV

Alja Žorž: Jame kot središče naravoverskega sveta

Jame predstavljajo izjemen naravni in družbeni fenomen. V preteklosti so ljudje jame uporabljali v najrazličnejše namene. V izročilu se večkrat omenjajo kot magične, svete. Na podlagi poskusa razlage uporabnosti jam znotraj Slovanske mitične zgodbe lahko določene jame v Sloveniji razumemo kot obredne prostore, povezane z nenehnim krogotokom življenja. Še posebej zanimiva je vloga jame v obredni pokrajini kot središče pokrajine.

Dr. Alja Žorž je arheologinja, avanturistka, športnica, pripovedovalka zgodb. V svojih študijah raziskuje družbeni vpliv na pomen in uporabo jam v Sloveniji in na Havajih. Vedno znova ponavlja, da je temelj človekovega bivanja v svetu njegova izkušnja, zato je za uspešno razumevanje prostora ključnega pomena večkratno obiskovanje in premikanje skozi svet in prostor, ki ju raziskujemo.

Goran Živec: Gradišča na Krasu – neme priče zgodovine

Predstavljen bo trud Zavoda Krasen Kras pri ozaveščanju prebivalcev o pomenu nepremične kulturne dediščine gradišč na Krasu in v širšem prostoru. Prikazane bodo aktivnosti na gradišču Debela Griža na Volčjem Gradu pri Komnu, rezultati dosedanjih raziskav in letos izdani zbornik "Gradišča v osrednji in zahodni Sloveniji". Ob vsem bodo izpostavljena vprašanja o identiteti prebivalcev, kam (če sploh) so odšli, in kako so živeli.

Goran Živec je podjetnik in navdušen raziskovalec staroveške zgodovine. Svojo podjetniško in ljubiteljsko plat združuje v zavodu Krasen Kras, ki se ukvarja z zaščito, raziskovanjem in promocijo gradišča Debela Griža pri Komnu na Krasu. Gradišče bo postalo edinstven muzej na prostem.

Cirila Toplak: Sveti kraji posoškega staroverstva med reifikacijo in desakralizacijo

V prispevku bom predstavila primerjavo med odnosom posoških starovercev (v virih Pavla Medveščka) in sodobne javnosti do svetih krajev posoške stare vere. Povzela bom prakse in izkušnje makedonskih, kirgiških in kalifornijskih staroselcev z varovanjem svetih krajev. Predstavila bom dejavnosti in prizadevanja društva Matjar za osveščanje javnosti o posoških staroverskih svetih krajih. Sintetizirala bom sodobna znanstvena dognanja o (ne)snovni kulturni dediščini in najustreznejših načinih ohranjanja le-te.

Dr. Cirila Toplak je doktorica politične zgodovine in redna profesorica politologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Marko Hren: Razvojne strategije in varovanje predkrščanske dediščine

Uveljavljanje raziskovalnega področja o dediščini predkrščanskega izročila bomo postavili v kontekst razvojnih politik Republike Slovenije, posebej Strategije razvoja Slovenije, Agende OZN za razvoj in drugih strateških dokumentov, zlasti najbolj aktualne strategije kulturne dediščine 2018-2026. Pri tem bomo pojasnili specifičnost naravoverskih obrednih mest in lastnosti le teh podkrepili z izbranimi primeri varovanja.

Marko Hren je ustanovitelj in načelni svečenik Svetovnonazorske kozmološke skupnosti UPASANA – sanjava prostost duha. V 80ih letih 20 stoletja je bil dolgoletni urednik prvega novodobnega novičnika v Sloveniji, Vodnarjevega lista. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je ob ustanavljanju Mirovnega inštituta pripravljal doktorat na temo primerjave Pitagorejstva, Esenske kozmologije in Jainizma s heretičnimi skupinami opredeljenimi z etiko nenasilja v Evropi od srednjega veka do anarhizma.

Boris Čok: Svete rastline starovercev na Krasu

Predstavljene bodo rastline, ki so jih kraški staroverci uporabljali v vsakdanjem življenju kakor tudi v magijskih praksah. Nekatere rastline so našle svojo podobo tudi v ljudskih vezeninah ali na kraških »portonih«.

*Boris Čok je dolgoletni ljubiteljski zbiralec ljudskega izročila, leta 2012 je v založbi ZRC SAZU izdal knjigo *V siju mesečine*, v kateri je opisano staroversko izročilo na Krasu. Knjiga je leta 2016 doživela ponatis.*

Mirjana Borenović: Pojem svetosti v staroverstvu

Prispevek bo raziskoval pojem in dojetje svetosti v slovenskem staroverstvu. S pomočjo primerov svetih predmetov in svetih mest bo prikazal bistvene elemente svetosti in poskušal odgovoriti na vprašanje: »Kaj je sveto in zakaj?« Skozi vidik svetosti narave v staroverstvu se bomo dotaknili tudi dinamike dostopnosti/nedostopnosti in navzočnosti/nenavzočnosti svetega.

Mirjana Borenović je univerzitetna diplomirana teologinja. Trenutno je doktorska študentka teologije na Univerzi v Ljubljani, poleg tega pa predano preučuje starodavne etnične religije, njihovo oživljanje v sodobnosti in medverske odnose med politeizmi ter monoteizmi, kar obsega tudi vprašanje pokristjanjevanja Slovencev.

Igor Kernel: Najstarejše indoevropsko izročilo: Čaščenje stvarstva in sil narave v Vedah

V Vedah, najstarejšem indoevropskem izročilu, vedski modreci opisujejo nebesne pojave in slavijo sile narave, nudijo pa tudi obsežen sistem zapletenega obredja, s pomočjo katerega svečeniki podpirajo ustroj vsega stvarstva.

Igor Kernel je študiral arheologijo, indologijo in turkologijo, uveljavljen pa je kot samostojni publicist in prevajalec.

Saša Čaval: Prazniki v tropskem letu: Arheoastronske raziskave sakralne arhitekture

Tropsko oz. sončno leto ima 365 dni. Nekaj dni v tem obdobju je imelo – in še vedno ima – poseben pomen v večini nam znanih verovanj, tudi v slovenskem prostoru. Kako prepoznati takšne dneve v arheoloških kulturah, kulturah o katerih nimamo pisnih virov? S pomočjo arheoastronomije. Arheoastronomija je disciplina, ki raziskuje poznavanje astronomije in vpliv le-te na različne elemente arheoloških kultur. V teh kulturah je bil koledar pogosto dobesedno vzidan v posvetno in sakralno arhitekturo. V prispevku bom predstavila rezultate arheoastronskih analiz srednjeveških cerkva na slovenskem prostoru in njihovo navezavo na predkrščanski čas.

Dr. Saša Čaval je doktorirala iz arheoastronomije na ljubljanski univerzi in trenutno predava na univerzi Stanford v ZDA. Njeno akademsko delovanje se osredotoča na arheologijo verovanj, predvsem v prostoru jugovzhodne Evrope in Indijskega oceana.

Jože Guardjančič: Posvetitev prostora in njen vpliv na moč pokrajine

Slovenija je znana kot dežela cerkva na gričkih, ki krasijo panorame številnih krajev. Precej teh cerkva je zgrajenih na mestih, kjer so predniki imeli svoja naravna svetišča. Za naše ljudi nova (tuja) vera je mnogo svetišč pozidala, posvetila in prostoru dodelila novo vlogo. Kakšen vpliv ima gradnja cerkva na najbolj občutljivih mestih v pokrajini na moč pokrajine in posredno na zdravje ljudi?

Jože Guardjančič je fotograf in ljubiteljski raziskovalec staroverstva, ki se ukvarja tudi z mejnimi znanostmi, kot sta radiestezija in geomantija.

KULTURNI DOGODEK MRZLI STUDENEC

Predstavitve ponatisa Bevkove knjige Umirajoči bog Triglav

Turistično društvo Kobarid in Društvo Staroverci pripravljata ponatis knjige Franceta Bevka »Umirajoči bog Triglav«. Knjiga je bila prvič izdana leta 1930 ob skorajšnji 600 letnici križarskega pohoda v Kobarid, kjer so križarji leta 1331 posekali drevo in zasuli studenec. Bevk je zgodbo poznega pokristjanjevanja zadnjih starovercev objavil v času, ko je bil Kobarid z ostalo Primorsko del Italije, s čimer je pisatelj nakazal vzporednico med križarji in novo politiko potujčevanja. Na večernem dogodku ob lipi pri Mrzlem studencu bo predstavljena nova, že tretja izdaja knjige.

Igor Kernel, Darja Gruden, Marko Hren: Rigvedska himna ognju

Novo zasejana lipa pri Mrzlem studencu je edinstveno obeležje na nekdanje čaščenje drevesa in tudi druge narave. Čaščenje narave nam sporočajo mnogi stari viri pa tudi še pred kratkim zapisano izročilo. A najstarejši vir med Evropo in Indijo je Rigveda, v katerem himne med drugim častijo reke, gore, sonce ali ogenj. Ognju oziroma rigvedskemu agniju bo ob tej redki priložnosti posvečena tudi himna, ki jo bomo slišali v sanskrtskem jeziku.

Koncert Brencl banda

Avtorska glasba zasedbe Brencl bande je nastala pod vplivom navdušenja nad ljudskim izročilom iz različnih koncev sveta, predvsem pa s seboj nosi močan slovanski duh in deluje, kot da je del njenega izročila, kot da bi nastala na podlagi notnih zapisov ljudskih viž s podstrešja. Brencl banda je nastala v Bistrici ob Sotli, ki ima bogato glasbeno tradicijo. Brencl banda so: Klemen Bračko-violina, Rok Šinkovec-harmonika in vokal, Matija Krivec-kontrabas in vokal, Andrej Boštjančič-kitara in vokal. Čeprav uporabljajo povsem običajne glasbene instrumente in vokale, so oblikovali povsem originalen zvok. Njihova slovanska krila jih nosijo po svetu glasbe različnih narodov, ki skozi svoje ritme in melodije pojejo v en skupen glas o sreči, žalosti in brezčasju. Več: <http://brenclbanda.com/>

Programski odbor simpozija: *Marko Hren, Igor Kernel, Nejc Petrič*

Organizacija Mrzlega studenca: *Natalija Rot*

Lektura programa: *Primož Kuštrin*

Vstop na simpozij in kulturni program je brezplačen.

Kobarid, 2018

www.staroverci.si drustvo.staroverci@gmail.com